

Praksa sudova opšte nadležnosti

OTKAZ UGOVORA O ZAKUPU STANA

Kada je ugovor o zakupu stana zaključen saglasno Zakonu o obligacionim odnosima, a ne saglasno Zakonu o stanovanju, tada je zakonodavac ovlašćen da dâ otkaz ugovora, poštujući otkazni rok koji ne može biti kraći od 15 dana.

Iz obrazloženja:

U toku prvostepenog postupka je utvrđeno da je tužena bila zaposlena kod tužioca od 1990. godine do 12. IX 2002. godine. Dana 28. XII 1993. godine parnične stranke su zaključile ugovor o zakupu stana površine 67,33 m², na neodređeno vreme, kojim se tužena obavezala da plaća za stan i korišćenje zajedničkih prostorija i uređaja u zgradi godišnju zakupninu od 2,5% od realne vrednosti stana koja će se mesečno određivati prema rastu ličnih dohodaka za svaki mesec na dan plaćanja. Prema članu 9. ugovora zakupodavac može otkazati ugovor u slučajevima i pod uslovima koji su zakonom propisani za otkaz ugovora o korišćenju stana na kome postoji stanarsko pravo, kao i u slučajevima ako zakupac napusti GIP, a ima rešeno stambeno pitanje, ako dobije otkaz od zakupodavca ili bude disciplinski isključen, ili ako zakupac ne plaća zakupninu dva uzastopna meseca, odnosno tri meseca u prekidu u toku jedne kalendarske godine. Tužena je tokom 2002. godine dala otkaz na radnom mestu kod tužioca te je od 24. IX 2002. godine zaposlena u Opštinskoj upravi u S. K. Tužilac je odbio zahteve tužene za otkup stana, ali je tuženoj odobrena kupovina predmetnog stana po tržišnim uslovima. Dana 15. XI 2002. godine tužilac je pismeno raskinuo ugovor o zakupu stana sa tuženom iz razloga što je saznao da tužena u istom ne živi nego ga koristi za obavljanje poslovne delatnosti. Međutim, svojom odlukom od 06. II 2001. godine tužilac je odredio zakupninu tuženoj u iznosu od 155 DM i nije prihvatio predlog tužene za izmenu ugovora u pogledu zakupnine na osnovu člana 32. Zakona o stanovanju, već je 11. IV 2001. godine podneo tužbu sa zahtevom za raskid predmetnog ugovora.

Kod ovako utvrđenog činjeničnog stanja prvostepeni sud je zaključio da ugovor o zakupu između parničnih stranaka nije zaključen na način propisan članom 47. tada važećeg Zakona o stanovanju, već da su stranke zaključile ugovor o zakup saglasno Zakonu o obligacionim odnosima, te je pozivajući se na odredbu čl. 597. stav 1. i čl. 133. stav 1. ZOO, usvojio zahtev tužioca za raskid ugovora jer predmetni spor više odgovara očekivanjima obe ugovorne strane, te bi po stanovištu suda bilo nepravilno da se isti održi na snazi.

Drugostepeni sud nije prihvatio stanovište prvostepenog suda nalazeći da se u konkretnom slučaju radi o stambenom ugovoru, jer je tužena predmetni stan dobila od tužioca kao njegov radnik, a isti stan se ne može smatrati službenim stanom koji je tužena imala obavezu da po prestanku radnog odnosa kod tuženog vrati. Kako tužena nije izdala stan u zakup trećem licu, isti koristi sa članovima svoje porodice, nije dobila otkaz kod tužioca i nije rešila stambeno pitanje na drugi način i uredno plaća zakupninu drugostepeni sud nalazi da nisu ispunjeni uslovi propisani Pravilnikom o stambenim odnosima tužioca i odredbama Ugovora za otkaz ugovora o zakupu zbog čega je preinačio prvostepenu presudu i tužbeni zahtev odbio kao neosnovan.

Izraženo pravno shvatanje drugostepenog suda ne može se prihvatiti. Bez obzira što je tužena u vreme zaključenja ugovora bila radnik tužioca, stan koji joj je po ugovoru o zakupu dat na korišćenje ne može imati tretman stana datog na korišćenje radi rešavanja stambene potrebe radnika tužioca jer u tom smislu nije sprovedena procedura propisana odredbom člana 9. stav 2. Pravilnika o stambenim odnosima tužioca. Isti Pravilnik ne predviđa mogućnost davanja u zakup stana bez sprovođenja postupka oglašavanja, bodovanja, rangiranja, ni kada se radi o radnicima za čijim radom je kod tužioca postojala potreba. Jedini izuzetak su stanovi koje je tužilac sagradio ili kupio za sticanje dohotka koji se izdaju građanima po propisu o zakupu i na zakup tih stanova ne primenjuju se odredbe Pravilnika već propisi kojima se uređuju obligacioni odnosi. Stoga je pravilan zaključak prvostepenog suda da u konkretnom slučaju ugovor nije zaključen na način propisan članom 47. tada važećeg Zakona o stanovanju, već da su stranke zaključile ugovor o zakupu saglasno Zakonu o obligacionim odnosima, a na osnovu člana 50. Pravilnika o stambenim odnosima tužioca. Na ovaj zaključak upućuje i činjenica da je zakupnina za stan određena saglasno tržišnim uslovima, a ne odredbi člana 32. Zakona o stanovanju.

Kako je ugovor između parničnih stranaka zaključen saglasno Zakonu o obligacionim odnosima, a ne saglasno Zakonu o stanovanju, tužilac kao zakupodavac je ovlašćen na osnovu člana 597. stav 1. ZOO, da pored otkaznih razloga predviđenih ugovorom, čak i u nepostojanju istih, da otkaz ugovora, poštujući otkazni rok predviđen članom 10. stav 2. Ugovora, koji ne može biti kraći od 15 dana, što je u konkretnom slučaju ispoštovano, te su ispunjeni uslovi za otkaz, odnosno raskid predmetnog ugovora. Ovo naročito imajući u vidu da su prestankom radnog odnosa tužene kod tužioca, za tužioca nastupile okolnosti zbog kojih se za tužioca ne može ostvariti svrha ugovora, jer ugovor više ne odgovara tužiocu kao ugovornoj strani.

(Presuda Vrhovnog suda Srbije, Rev. 861/07 od 12. IV 2007)

OBAVEZA IZDRŽAVANJA MALODOBNE DECE

Boravak malodobne dece od mesec dana kod oca za vreme letnjeg školskog raspusta nema uticaja na njegovu obavezu plaćanja izdržavanja za taj period (niti ga oslobađa, niti se umanjuje) jer se radi o održavanju ličnih odnosa između roditelja i dece.

Iz obrazloženja:

Prvostepeni sud prilikom određivanja predloženog izvršenja nije postupio u skladu sa odredbom člana 156. ZIP-a kojom je propisano da se izvršenje na zaradi može sprovesti do iznosa od dve trećine zarade, jer u konkretnom slučaju nije ograničio izvršenje na plenidbu zarade izvršnog dužnika do iznosa od dve trećine, pa protivno navedenoj odredbi postoji mogućnost da bi se sprovođenjem tako određenog izvršenja naplate novčanog potraživanja dospelih rata u ukupnom iznosu od 34.000,00 dinara i budućih mesečnih rata plenila cela zarada, odnosno preko iznosa od dve trećine zarade izvršnog dužnika sve do konačne naplate, zbog čega je ovaj sud pazeći po službenoj dužnosti i na pravilnu primenu materijalnog prava, ograničio određeno izvršenje shodno navedenoj odredbi ZIP-a. U vezi sa navedenim, neosnovani su žalbeni navodi izvršnog dužnika da bi se, protivno zakonskim odredbama, određenim izvršenjem izvršnom dužniku obustavljalo dve trećine zarade, iz razloga što se upravo saglasno citiranoj odredbi člana 156. ZIP-a izvršenje na zaradi može sprovesti do iznosa od dve trećine zarade.

Nisu od uticaja na pravilnost pobijanog rešenja žalbeni navodi izvršnog dužnika da su mldb. M. i M. K. u periodu od 01. VII 2006. godine do 31. VII 2006. godine bile kod

njega, te da im za taj period ne pripada njegov deo doprinosa za izdržavanje, iz razloga što održavanje ličnih odnosa između roditelja i dece ne utiče na samu obavezu plaćanja izdržavanja, pa boravak mlđb. dece kod oca, ovde izvršnog dužnika, istog ne oslobađa, niti umanjuje njegovu obavezu plaćanja izdržavanja za taj period.

U preostalom delu rešenje o izvršenju je u saglasnosti sa presudom - izvršnom ispravom, na osnovu koje je doneto, i u skladu sa ostalim odredbama ZIP-a, a kako izvršni dužnik u žalbi ne navodi razloge koji u smislu odredbi člana 15. ZIP-a sprečavaju izvršenje u ovom izvršnom postupku, niti pruža dokaz da je svoju obavezu po izvršnoj ispravi i ispunio, sud je na osnovu navedenog i primenom odredbe člana 387. tačka 2. ZPP-a, a u vezi sa članom 27. ZIP-a, odlučio kao u izreci.

(Rešenje Okružnog suda u N. Sadu, Gž. 6561/06 od 22. XI 2006)

PRAVILNA PRIMENA ČLANA 160. PORODIČNOG ZAKONA

Pravilna primena člana 160. Porodičnog zakona obavezuje sud da utvrdi odlučne činjenice od značaja za utvrđivanje mogućnosti obveznika izdržavanja za plaćanje alimentacije maloletnom tužiocu, a to su i da li je obveznik izdržavanja zaposlen, kolika primanja ostvaruje, koliki su prihodi od imovine koju poseduje, da li se ta imovina vodi na njegovo ime, da li ima obaveza za izdržavanje drugih lica, kolika je njegova sposobnost da se bavi dodatnim poslovima radi ostvarivanja dodatnog prihoda.

Iz obrazloženja:

Nižestepeni sudovi su utvrdili da je tužilac rođen 2001. godine i da je sudskim poravnanjem zaključenim 11. V 2004. godine tuženi kao otac maloletnog tužioca obavezan da na ime svog doprinosa za njegovo izdržavanje plaća mesečno 6.000,00 dinara. Tuženi je nakon zaključenja sudskog poravnanja redovno plaćao mesečni iznos od 6.000,00 dinara, sve do jeseni 2005. godine kada se zakonska zastupnica maloletnog tužioca dogovorila sa roditeljima tuženog da se taj iznos poveća na 7.000,00 dinara, imajući u vidu da je tuženi tada bio u Americi. Zakonska zastupnica maloletnog tužioca stalno je zaposlena u KC N. S. gde ostvaruje mesečnu zaradu u iznosu od oko 21.000,00 dinara, a pored te zarade ostvaruje i prihod od izdavanja u zakup jednog stana u B. za koji dobija 65 eura. Troškovi stanovanja zakonske zastupnice i maloletnog tužioca mesečno iznose 7.500,00 dinara, tužilac pohađa predškolsku ustanovu i majka za to plaća 3.200,00 dinara, kao i devojkicu koja čuva maloletnog tužioca u vreme dok je ona na poslu, 5.000,00 dinara. Pored ovih troškova zakonska zastupnica maloletnog tužioca ima izdatke za časove engleskog jezika, za garderobu i ostale nužne troškove.

Imajući u vidu ovako utvrđeno činjenično stanje, nižestepeni sudovi su obavezujući tuženog da plati na ime doprinosa za izdržavanje maloletnog tužioca samo utvrđene novčane iznose mesečno pogrešno primenili odredbu člana 160. Porodičnog zakona, koji se odnosi na kriterijume za određivanje izdržavanja, zbog čega je učinjena bitna povreda odredaba parničnog postupka iz člana 361. stav 2. tačka 12. ZPP, jer presuda nema razloga o odlučnim činjenicama.

Pravilna primena pomenute zakonske odredbe, člana 160. Porodičnog zakona obavezuje sud da utvrdi odlučne činjenice od značaja za utvrđivanje mogućnosti da tuženi doprinosi izdržavanju maloletnog tužioca, a to je: da li je tuženi zaposlen, kolika primanja ostvaruje, koliki su prihodi od imovine koju poseduje i da li se ta imovina vodi na njegovo ime, utvrđivanje eventualne obaveze tuženog za izdržavanje drugih lica pored obaveze izdržavanja maloletnog tužioca i kolika je sposobnost i kakva tuženog da se bavi dodatnim poslovima, radi ostvarivanja odgovarajućeg prihoda.

Utvrđivanje pomenutih činjenica je osnov za utvrđivanje mogućnosti tuženog da doprinosi izdržavanju maloletnog tužioca.

Kako u postupku ove činjenice nisu ispitane, a od značaja su za pravilnu primenu materijalnog prava, to je osnovana revizija tužioca.

U ponovnom postupku prvostepeni sud će utvrditi činjenice na koje je ukazano u ovom rešenju, a koje su od značaja za pravilnu primenu materijalnog prava, pa će doneći novu odluku o tužbenom zahtevu koji je u pobijanom delu bio odbijen.

(Rešenje Vrhovnog suda Srbije, Rev. 1238/07 od 12. VII 2007)

MOMENAT PREMA KOME SE UTVRĐUJU RELEVANTNE ČINJENICE ZA UTVRĐIVANJE RANG LISTE PRILIKOM DODELE STANA

Uslovi stanovanja koji su relevantni za utvrđivanje redosleda na listi za dodelu stana po objavljenom oglasu procenjuju se prema vremenu raspisivanja oglasa.

Promenjene okolnosti koje utiču na redosled u zadovoljavanju stambenih potreba uzimaju se u obzir do donošenja odluke o dodeli stana.

Iz obrazloženja:

Član 13. Pravilnika tužene o rešavanju stambenih potreba zaposlenih i član 1. Pravilnika o izmenama i dopunama tog Pravilnika propisuje kriterijume za rešavanje stambenih potreba zaposlenih. To su stambeni status, radni staž, složenost poslova, broj članova porodičnog domaćinstva, invalidnost i samohrani roditelj. Prema čl. 27. ovog Pravilnika i čl. 4. Pravilnika o njegovim izmenama i dopunama, svakom članu porodičnog domaćinstva pripada po 20 bodova. Pritom, članom porodičnog domaćinstva smatraju se bračni drug i deca, i roditelji ako je zaposleni ili njegov bračni drug dužan po zakonu da ih izdržava, koji sa njim stanuju.

Prema čl. 16 ovog Pravilnika i čl. 2 Pravilnika o njegovim izmenama i dopunama, zaposlenom bez stana pripada 130 bodova (pod uslovom da je do podnošenja zahteva imao status podstanara najmanje jednu godinu - 12 meseci), zaposlenom koji stanuje kod roditelja pripada 110 bodova, zaposlenom sa stanom (nepodobnim, nekomfornim ili u prostorijama koje nisu predviđene za stanovanje) - 100 bodova, a zaposlenom sa nedovoljnim stanom - 90 bodova, s tim što za svaku godinu podstanarstva zaposlenom pripada po jedan bod.

U toj situaciji, tužilja je pravilno bodovana kao lice koje stanuje kod roditelja sa 110 bodova, a ne kao lice bez stana. Od udaje 1974. godine tužilja je živela u porodičnoj kući roditelja svog bračnog druga. Takva situacija bila je i u vreme raspisivanja konkursa. Zato je pravilan zaključak nižestepeni sudova da bodovanje tužilje na ovaj način najviše odgovara njenom stambenom statusu. Pri tom, nepravilno bodovanje tužilje po osnovu broja članova porodičnog domaćinstva sa 40 umesto sa 60 bodova ne utiče na zakonitost osporene odluke. Naime, da je tužilja bodovana po ovom osnovu sa 60 bodova imala bi ukupno 299 bodova. I sa tim brojem bodova tužilja bi zauzela tek šesto mesto na rang listi. Bodovanje umešača sa ukupno 342 boda, i po oceni Vrhovnog suda, pravilno je izvršeno po svim predviđenim kriterijumima za rešavanje stambenih potreba zaposlenih.

Inače, uslovi stanovanja koji su relevantni za određivanje redosleda procenjuju se prema vremenu raspisivanja oglasa za dodelu stana. Promenjene okolnosti, koje utiču na redosled radnika u zadovoljavanju stambenih potreba, uzimaju se u obzir do donošenja odluke o dodeli stana. Zato je bez uticaja revizijski navod da umešač u vreme prvostepenog presuđenja živi u stanu koji je njenom bračnom drugu dodeljen na korišćenje na osnovu privremenog rešenja JGSP Novi Sad, povodom koga se vodi i postupak pred sudom.

(Presuda Vrhovnog suda Srbije, Rev. 1608/06 od 17. V 2007)

REFUNDACIJA TROŠKOVA LEČENJA I NADLEŽNOST SUDA

Pozivanje tuženog Zavoda za zdravstveno osiguranje da je sud apsolutno nenadležan u sporu za refundaciju troškova ugradnje bezcementne keramičke proteze sa pozivom na član 67. i 68. stav 1. i 2. Zakona o zdravstvenom osiguranju nije osnovan jer samo podnošenje tužbe sudu ima značaj poziva tuženom da izmiri svoje obaveze tužilji, tj. da joj izvrši refundaciju troškova ugradnje sporne proteze. Pošto tuženi nije izmirio svoju obavezu prema tužilji ni nakon podnošenja tužbe, bez značaja je činjenica da li se tužilja prethodno obraćala tuženom sa takvim zahtevom.

(Rešenje Okružnog suda u N. Sadu, Gž. 885/05 od 14. VII 2005)

ODGOVORNOST MEDICINSKE USTANOVE

Medicinska ustanova kojoj se pacijent obratio odgovara za naknadu štete koju je pacijent pretrpeo zbog grubog zanemarivanja dijagnostičkih pravila i neblagovremenog hirurškog zahvata od strane zaposlenih lekara.

Iz obrazloženja:

Prema utvrđenom činjeničnom stanju, tužilac rođen 19. V 1981. godine javio se 18. III 2003. godine Ambulantnoj službi Odeljenja za urgentnu hirurgiju Instituta za hirurgiju KC N. S. zbog iznenadnih jakih bolova u predelu desne polovine mošnica. Dežurni lekar ga je pregledao 2 sata nakon pojave bolova. Konsultovan je urolog, preporučena terapija burovim oblozima, strogo mirovanje, te sugerisan kontrolni pregled urologa za 7 dana, a po potrebi ranije. Tužilac se na kontrolni pregled javio posle 3 dana nakon čega je nastavljena antibiotska terapija uz dalju primenu ranije preporučenih mera. Tužilac je hospitalizovan na Urološkoj klinici u N. S. 07. IV do 11. IV 2003. godine. Otpusna dijagnoza je glasila "zastarelo uvrtnje desnog testisa", a urađena je operacija kojom je tužiocu odstranjen desni testis. Analiza spermograma učinjena nakon mesec i po dana po otpustu sa klinike pokazala je da se radi o smanjenom broju spermatozoida sa smanjenim procentom živih formi, smanjenom pokretljivošću i povećanim procentom abnormalnih formi spermatozoida. 06. X 2003. godine ponovljen je nalaz spermograma koji je pokazao povećanje broja spermatozoida i ukupan broj semenih ćelija u odnosu na prethodni nalaz. Konstatovano je proširenje vena levog pampiniformnog spleta sa dijametrom u mirovanju od 2,3 mm i dodatnim proširenjem pri izvođenju Valsalvinog manevra i povećanjem venskog protoka. Prilikom vanrednog nadzora nad stručnim radom na klinici 06. VI 2003. godine sačinjen je izveštaj kojim je komisija zaključila da je operativni zahvat tužioca, koji se završio odstranjenjem desnog testisa direktna posledica neblagovremenog prepoznavanja torzije desnog testisa i time izostanka pravovremenog urološkog zahvata. S obzirom na to da se bolesnik javio u prijemnu ambulantu 2 sata nakon početka tegoba, konzervacija organa je bila moguća, a optimalno vreme za izvođenje hirurškog zahvata u smislu sačuvanja organa iznosi 6 časova od nastanka torzije testisa. Životna aktivnost tužioca umanjena je 30%. Trpeo je fizičke bolove i strah, čiji je intenzitet utvrđen na osnovu nalaza i mišljenja veštaka. Tužiocu je vanskudskim putem isplaćeno 205.000,00 dinara na ime naknade štete zbog umanjene životne aktivnosti, a za pretrpljeni strah i fizičke bolove po 70.000,00 dinara.

Nižestepeni sudovi su pravilno zaključili da je tuženi odgovoran za štetu koju je pretrpeo tužilac, u smislu člana 154. stav 1. ZOO, jer je šteta nastala zbog grubog zanemarivanja dijagnostičkih pravila, odnosno zbog neblagovremenog hirurškog zahvata, koji je za posledicu imao odstranjenje dotle anatomski normalnog organa tužioca.

Tužilac je krivicom tuženog trpeo fizičke bolove i strah i duševne bolove zbog umanjivanja životne aktivnosti, koji zbog svog intenziteta i trajanja opravdavaju dosuđivanje novčane kazne. Po oceni Vrhovnog suda iznos od 200.000,00 dinara za pretrpljeni

strah, iznos od 250.000,00 dinara za pretrpljene fizičke bolove i iznos od 600.000,00 dinara za duševne bolove zbog umanjenja životne aktivnosti predstavljaju pravičnu novčanu naknadu, pa je drugostepeni sud pravilnom odlukom u smislu člana 200. Zakona o obligacionim odnosima obavezao tuženog da tužiocu isplati iznose navedene u izreci drugostepene presude, koji su određeni umanjivanjem za iznose naknade za pojedine vidove štete isplaćene vanskudskim putem. Stoga su neosnovani navodi revizije tužioca o pogrešnoj primeni materijalnog prava pri određivanju visine naknade.

(Presuda Vrhovnog suda Srbije, Rev. 51/07 od 14. III 2007)

ODGOVORNOST DRŽAVE ZA ŠTETU KOJU PRIČINE NJENI ORGANI

Država odgovara za štetu koju je njen organ prouzrokovao trećim licima nedozvoljenim ili protivzakonitim vršenjem svojih funkcija.

Iz obrazloženja:

Prema činjeničnom stanju na kome je zasnovana pravosnažna presuda, tužilja je kao vlasnik putničkog vozila marke "Audi 100" 2,5 TDI, reg. oznaka VU 105-90, specijalnim punomoćjem overenim u sudu ovlastila D. i A. V. da ovim vozilom mogu upravljati, otuđiti ga i preduzimati sve pravne radnje u odnosu na vozilo. Đ. R., kao serviser je angažovan od strane A. i D. V. da preveze vozilo iz Vukovara u N. S. radi popravke, što je i učinio. Međutim, na carinskom prelazu Bačka Palanka - Most nije prijavio uvoz vozila. Pošto je dovezao vozilo u Republiku Srbiju, izvršio je popravke tako što je postojećoj karoseriji "karavan" promenio oblik u "limuzinu". Međutim, 21. IX 1995. godine, prilikom kontrole vozila na K. putu u N. S. isto mu je oduzeto od strane pripadnika MUP-a RS zbog nesaglasnosti boje i oblika vozila sa podacima u saobraćajnoj dozvoli koja je glasila na ime tužilje. Protiv Đ. R. je pokrenut i prekršajni postupak (pred Saveznom upravom carina) koji je okončan donošenjem odluke kojom je oglašen odgovornim za carinski prekršaj (neprijavljivanje robe pri uvozu) iz čl. 189. st. 1. tač. 3. u vezi čl. 198. st. 1. Carinskog zakona, kažnjen novčanom kaznom, a izrečena je i zaštitna mera oduzimanja motornog vozila, kao predmeta izvršenja prekršaja. Po pravosnažnosti ovog rešenja, Savezna uprava carina je 13. VI 1997. godine prodala vozilo na javnoj licitaciji, i tužba Đ. R. u upravnom sporu pred Saveznim sudom je odbijena kao neosnovana (19. XI 1997. godine).

Pravilno je pravosnažnom presudom primenjeno materijalno pravo kod ovako utvrđenog činjeničnog stanja, kada je odbijen zahtev tužilje za naknadu štete zbog oduzimanja vozila.

Prema čl. 172. st. 1. Zakona o obligacionim odnosima, pravno lice odgovara za štetu koju njegov organ prouzrokuje trećem licu u vršenju ili u vezi sa vršenjem svojih funkcija. Međutim, pravilna primena navedene zakonske odredbe podrazumeva da pravno lice odgovara samo za štetu koju je njen organ prouzrokovao trećem licu nedozvoljenim ili protivzakonitim vršenjem svojih funkcija.

U konkretnom slučaju, vozilo čiji je tužilja vlasnik oduzeto je od Đ. R. u čijoj je državi bilo, a koji je u zakonitom (prekršajnom) postupku oglašen odgovornim za carinski prekršaj iz čl. 189. st. 1. tač. 3. u vezi čl. 198. st. 1. Carinskog zakona, a pravosnažnim rešenjem izrečena je i zaštitna mera trajnog oduzimanja vozila. Pri tom, odredbom čl. 200. i 203. st. 1. Carinskog zakona, koji je bio na snazi u vreme donošenja rešenja u prekršajnom postupku ("Sl. list SRJ", br. 45/92... 28/96), roba koja je predmet izvršenja iz čl. 189. st. 1. tač. 1. do 4. ovog Zakona oduzeće se i ako nije svojina učinioca prekršaja, zbog čega su bez uticaja navodi revizije da protiv tužilje (kao vlasnika vozila) nije vođen prekršajni ili bilo kakav drugi postupak.

(Presuda Vrhovnog suda Srbije, Rev. 366/07 od 18. IV 2007)

NEMOGUĆNOST PREISPITIVANJA PRAVOSNAŽNE ODLUKE
O NACIONALIZOVANOJ IMOVINI

Kada je odluka o nacionalizaciji nepokretnosti doneta na osnovu tada važećeg propisa i postala pravosnažna ne može se naknadno u sudskom postupku preispitivati zakonitost pravosnažne odluke o nacionalnoj imovini.

Iz obrazloženja:

Prema utvrđenim činjenicama, u prvostepenom postupku, na osnovu prijave za nacionalizaciju Organa uprave za poslove finansija NOO N. S. od 19. V 1959. godine, rešenjem prvostepene Komisije za nacionalizaciju NOO Opštine N. S. od 19. IX 1959. godine utvrđeno je da su zgrade u ul. Z. J. br. 20 i 22 u N. S. koje su bile vlasništvo tužioca, nacionalizovane dana 25. XII 1959. godine, te da će se upisati u zemljišne knjige kao društvena svojina i naloženo Prvom Sreskom sudu u N. S. da izvrši uknjižbu prava svojine u zemljišne knjige. U prijavi za nacionalizaciju kao sopstvenih zgrade u N. S. u ul. Z. J. br. 20 naveden je tužilac, te konstatovano da se ista sastoji od prizemlja, tri jednosobna stana, jednog dvosobnog stana, dve odvojene sobe, jednog magacina i četiri poslovne prostorije, dok se zgrada u broju 22 sastoji od prizemlja, tri jednosobna stana, dva četvorosobna stana, jednog magacina i šesnaest poslovnih prostorija, a u dodatku uz prijavu navedeno je da prvi sprat zgrade br. 22 koristi tužilac kao službene prostorije i dve sobe za svoja dva službenika. U obrazloženju rešenja o nacionalizaciji navodi se da su se stekli svi uslovi za nacionalizaciju predmetnih nekretnina propisani članom 12. st. 2. Zakona o nacionalizaciji najamnih zgrada i građevinskog zemljišta jer se radi o zgradama koje su u svojini građanskopravnih lica i predstavljaju predmet nacionalizacije. Ovo rešenje je postalo pravosnažno dana 3. XII 1959. godine. Rešenjem NOO N. S., Komisije za nacionalizaciju od 25. I 1960. godine iz nacionalizovane zgrade u N. S., ul. Z. J. br. 20, izuzimaju se i ostavljaju u svojini dosadašnjem vlasniku prostorije na prvom spratu zgrade i to tri kancelarije, sala za većanje, biblioteka, salon za prijem, sala za disciplinska suđenja, jedna soba, arhiva i hol i jedna soba za stanovanje službenika, dok je zahtev tužioca za izuzimanje od nacionalizacije dvosobnog stana u istoj zgradi odbijen. Rešenjem Komisije za nacionalizaciju MOO Sreza N. S. od 29. V 1961. godine, izmenjeno je ranije doneto rešenje od 25. XI 1960. godine, tako što su izuzete od nacionalizacije još tri prostorije na prvom spratu zgrade br. 20 od kojih dve služe za stanovanje, a jedna za kuhinju. Tužiocu je utvrđena naknada za nacionalizovane nekretnine i utvrđena isplata u jednakim mesečnim ratama počev od 01. I 1959. godine u narednih pedeset godina. Nekretnina u Z. J. ul. br. 20 u N. S. upisana je u zknj. ulošku br. 4228 KO N. S. II kao viša stambena zgrada i dvorište koja se sastoji od poslovnih prostorija u vlasništvu tužioca na prvom spratu i četiri jednosobna stana, jedne odvojene sobe, jednog magacina i četiri poslovne prostorije koje su društvena svojina sa pravom korišćenja u korist Opštine N. S. Nekretnina u N. S. u ul. Z. J. br. 22, površine 14 ari i 02 m², upisana u zknj. ulošku br. 1, KO N. S. II, kao njiva i dvorište u državnoj svojini sa pravom korišćenja u korist Grada N. S.

Tužilac primarnim tužbenim zahtevom traži da se utvrdi da je suprotno i bez pravnog dejstva pravosnažno rešenje o nacionalizaciji predmetnih nekretnina. Zahtev tužioca je pravilno odbijen, jer je odluka o nacionalizaciji imovine tužioca doneta na osnovu člana 12. Zakona o nacionalizaciji najamnih zgrada i građevinskog zemljišta ("Sl. list FNRJ", br. 52/58, 3/59, 24/59, 24/61) i od strane nadležnog organa. Odluka o nacionalizaciji je pravosnažna, a važeći propisi Republike Srbije ne daju osnovu da se u sudskom postupku naknadno preispituje zakonitost pravosnažne odluke o nacionalizovanoj imovini i ocenjuje pravilnost primene člana 12. navedenog Zakona, na osnovu kojeg je tužio-

cu oduzeta imovina. Iz navedenih razloga, neosnovano u reviziji tužilac odluku o ovom zahtevu pobija zbog pogrešne primene materijalnog prava.

(Presuda Vrhovnog suda Srbije, Rev. 971/07 od 6. IX 2007)

OSNOV ZA NAKNADU ŠTETE PRIČINJENE PREKORAČENJEM ZAKONSKIH OVLAŠĆENJA

Privođenje, fotografisanje i uzimanje otisaka prstiju od strane pripadnika MUP-a mimo uslova predviđenih u zakonu i podzakonskim aktima jeste osnov za naknadu nematerijalne štete.

Iz obrazloženja:

Prema utvrđenom činjeničnom stanju, u periodu od 19. VII zaključno sa 2. IX 2000. godine tužioci su učestvovali u aktivnostima pokreta “Otpor”, zbog čega su više puta privođeni u policijske stanice gde su saslušavani, fotografisani i uzimani su im otisci prstiju. Protiv tužilaca nije pokretan krivični postupak. Prekršajni postupak pokrenut je protiv M. K., M. S. i T. K., a opštinski organ za prekršaje u N. S. je 1. XI 2000. godine odbacio zahtev za pokretanje prekršajnog postupka, budući da je SUP N. S. odustao od zahteva za pokretanje prekršajnog postupka. Nalazom i mišljenjem veštaka utvrđen je intenzitet pretrpljenih duševnih bolova i straha na strani tužilja.

Kod ovako utvrđenog činjeničnog stanja, pravilno je nižestepenim presudama primenjeno materijalno pravo kada je tužena obavezana da tužiocima naknadi nematerijalnu štetu za pretrpljene duševne bolove zbog povrede ugleda, časti i slobode i prava ličnosti, i na ime pretrpljenog straha.

Naime, tužena odgovara za štetu zbog nepravilnog odnosno nezakonitog rada svojih organa, u smislu člana 172. Zakona o obligacionim odnosima. Prema članu 26. tada važećeg Ustava Republike Srbije, zagarantovano je poštovanje ljudske ličnosti i dostojanstva u krivičnim i svim drugim postupcima, u slučaju lišenja odnosno ograničenja slobode, kao i za vreme izvršenja kazne, i predviđeno je da niko ne sme biti podvrgnut mučenju ili ponižavajućem kažnjavanju. Članom 2. Zakona o unutrašnjim poslovima (“Sl. glasnik RS”, br. 25/2000, 8/2001) predviđeno je da se unutrašnji poslovi obavljaju na način kojim se svakom čoveku i građaninu obezbeđuje jednaka zaštita u ostvarivanju njegovih Ustavom utvrđenih sloboda i prava, a članom 3. ovog Zakona predviđeno je da se u obavljanju unutrašnjih poslova mogu primenjivati samo mere prinude koje su predviđene zakonom i kojima se sa najmanje štetnih posledica za građane i druge organizacije postiže izvršenje tih poslova. Tada važećim Pravilnikom o načinu vršenja poslova Službe javne bezbednosti (“Sl. glasnik RS”, br. 29/74, 40/74) u čl. 30, 34. i 279. predviđeno je u kojim slučajevima i na koji način se može vršiti privođenje, fotografisanje i uzimanje otisaka papilarnih linija.

U konkretnom slučaju, tužioci su više puta privođeni u SUP I. i SUP N. S., fotografisani i uzimani su im otisci prstiju, iako za to nisu bili ispunjeni uslovi predviđeni u čl. 34. i 279. navedenog Pravilnika, pa su stoga pripadnici MUP-a ovakvim postupanjem prekoračili svoja zakonska ovlašćenja, usled čega su tužioci pretrpeli nematerijalnu štetu koju je tužena u obavezi da im nadoknadi, u smislu čl. 172. i 200. stav 1. ZOO.

Po oceni Vrhovnog suda, dosuđeni iznosi predstavljaju pravičnu novčanu naknadu tužiocima s obzirom na trajanje i intenzitet pretrpljenog straha i duševnih bolova, i u skladu sa značajem povređenog dobra i ciljem kome ova naknada služi, u smislu člana 200. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima. Stoga se revizijom tužene neosnovano ističe da su dosuđeni iznosi na ime naknade nematerijalne štete previsoko odmereni.

(Presuda Vrhovnog suda Srbije, Rev. 664/07 od 22. III 2007)

AKTIVNA LEGITIMACIJA NASLEDNIKA U PARNICI ZA RASKID UGOVORA O DOŽIVOTNOM IZDRŽAVANJU

Kada je primalac izdržavanja zbog neizvršenja obaveza preuzetih ugovorom od strane davaoca izdržavanja pokrenuo parnični postupak za raskid ugovora o doživotnom izdržavanju, pa je u međuvremenu umro, tada naslednici izdržavanja imaju pravo da zahtevaju nastavljjanje postupka u cilju dokazivanja osnovanosti tužbenog zahteva.

Iz obrazloženja:

Kod tako utvrđenog činjeničnog stanja, nižestepeni sudovi pravilno zaključuju da je ugovor o kupoprodaji koji su stranke zaključile prividan pravni posao sa svim elementima i uslovima za punovažnost ugovora o doživotnom izdržavanju (čl. 66. st. 2. ZOO). Nižestepeni sudovi su pravilno primenili materijalno pravo iz odredbe čl. 120. st. 3. u vezi sa čl. 117. Zakona o nasleđivanju SRS ("Sl. glasnik SRS", br. 52/74, sa izmenama i dopunama), koji je bio na snazi u vreme zaključenja ugovora o doživotnom izdržavanju (simulovana prodaja) usvajanjem tužbenog zahteva za raskid ugovora o doživotnom izdržavanju.

Naime, volja za zaključenje ugovora može se izjaviti rečima, uobičajenim znacima ili drugim ponašanjem iz koga se sa sigurnošću može zaključiti o njenom postojanju (član 28. stav 1. ZOO). Pokojni primalac izdržavanja je bio star, materijalno neobebeđen, pa je njegova stvarna volja bila da sa tuženima zaključi ugovor o doživotnom izdržavanju da bi sebi i supruzi obezbedio materijalnu pomoć i brigu u starosti i bolesti, a da im za uzvrat prenese u svojinu stan. Kada je ugovoreno izdržavanje izostalo, pokojni S. G. je 1997. godine zaključio i drugi ugovor o doživotnom izdržavanju, a ta okolnost uverljivo pokazuje i njegovu stvarnu volju za zaključenjem ugovora sa tuženima obezbedi doživotno izdržavanje sebi i supruzi. Sledi da je ugovor o kupoprodaji koji su tuženi sa njim zaključili, po pravilnoj oceni nižestepenih sudova, simulovan pravni posao, sa svim elementima ugovora o doživotnom izdržavanju. Kako tuženi nisu izvršavali svoje obaveze onako kako je ugovoreno, sa čim primalac izdržavanja nije bio zadovoljan, zbog čega je sa trećim licem kasnije zaključio drugi ugovor o doživotnom izdržavanju, a tražio je raskid ugovora zaključenog sa tuženim za života, to su ispunjeni zakonski uslovi za raskid ugovora o doživotnom izdržavanju zbog neizvršenja ugovornih obaveza davalaca izdržavanja. Zato, nisu osnovani navodi u reviziji o pogrešnoj primeni materijalnog prava.

Revizijski navod da tužilac nema stranačku legitimaciju u ovom sporu nije osnovan. Kada je primalac izdržavanja zbog neizvršenja ugovorom preuzetih obaveza od strane davaoca izdržavanja pokrenuo parnični postupak za raskid ugovora o doživotnom izdržavanju, pa je u međuvremenu umro, tada naslednici primaoca izdržavanja imaju pravo, iako je ugovoreni odnos već prestao smrću primaoca izdržavanja, da zahtevaju nastavljjanje postupka u cilju dokazivanja osnovanosti tužbenog zahteva.

(Presuda Vrhovnog suda Srbije, Rev. 2903/06 od 25. IV 2007)

REŠENJE O NASLEĐIVANJU I OSTVARIVANJE NEKOG SVOJINSKOG PRAVA

Donošenje rešenja o nasleđivanju ne sprečava učesnika ostavinskog postupka da u parnici ističe zahtev da se izdvoji deo pojedine stvari ili prava iz raspravljene zaoštavštine koji ne proizilazi iz naslednopravnog odnosa, već iz prava svojine ili nekog drugog pravnog odnosa sa ostaviocem nezavisno od prava na nasleđe.

(Rešenje Okružnog suda u N. Sadu, Gž. 3479/05 od 23. XI 2006)

PRAVNI OSNOV I ČINJENIČNI NAVODI TUŽBE

Sud pazi na apsolutnu ništavost po službenoj dužnosti, ali samo u situaciji kada postoji sumnja u postojanje okolnosti koje pravni posao čine ništavim u smislu odredbe čl. 13. Zakona o obligacionim odnosima.

U odsustvu takve sumnje sud je vezan činjeničnim navodima tužbe i nema ovlašćenje da primenom istražnog načela utvrđuje i druge činjenice koje tužilac nije naveo.

Iz obrazloženja:

Prema utvrđenom činjeničnom stanju tuženi je u svojstvu poverioca sa tužiocem u svojstvu dužnika 27. II 1995. godine zaključio sporazum kojim su utvrdili postojanje potraživanja tuženog prema tužiocu u iznosu od 142.700,00 DM, što predstavlja glavicu i dospeva za naplatu 21. VIII 1995. godine. Radi obezbeđenja potraživanja konstituisano je založno pravo na pokretnim stvarima tužioca i to na mašinama u pogonu štamparske firme "E." u B.

Nižestepeni sudovi su pravilno zaključili da je potraživanje tužioca zastarelo.

Odredbom člana 117. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima propisano je da pravo zahtevanja poništenja rušljivog ugovora prestaje istekom roka od jedne godine od saznanja za razlog rušljivosti, odnosno od prestanka prinude. U stavu 2. istog člana je propisano da to pravo u svakom slučaju prestaje istekom roka od 3 godine od dana zaključenja ugovora. Kako je predmetni sporazum zaključen 27. II 1995. godine, a tužilac je tužbu radi poništaja toga sporazuma podneo 17. VIII 2000. godine (pet godina kasnije), prigovor zastarelosti je osnovan s obzirom na to da je tužba podneta posle isteka zakonom predviđenog roka iz člana 117. stav 2. ZOO.

Neosnovani su revizijski navodi da su nižestepeni sudovi bili dužni da ispituju da li postoji osnov za utvrđenje ništavosti navedenog sporazuma. Pravilan je zaključak da sud nije vezan pravnim osnovom navedenim u tužbi, ali je vezan činjeničnim navodima tužbe. S obzirom na to da je tužilac u tužbi naveo da je prilikom zaključenja sporazuma bilo mana volje na njegovoj strani, iz tog razloga može tražiti samo poništaj navedenog sporazuma u smislu odredbi člana 111. ZOO u vezi sa članom 112. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima. Sud pazi na ništavost po službenoj dužnosti, ali u konkretnom slučaju nije bilo osnova za takvo utvrđenje, s obzirom na to da nije postojala sumnja da postoje okolnosti koje pravni posao čine ništavim u smislu odredbe člana 103. ZOO.

(Presuda Vrhovnog suda Srbije, Rev. 2902/06 od 18. IV 2007)

PRAVNI INTERES POVERIOCA ZA PODNOŠENJE TUŽBE

Poverilac ima pravni interes za podnošenje tužbe radi utvrđenja prava vlasništva njegovog dužnika na nekretnini koja se u zemljišnim knjigama vodi kao isključiva svojina bračnog druga dužnika, kako bi mogao da naplati dug iz dela imovine koja pripada dužniku svoje potraživanje utvrđeno pravosnažnom sudskom presudom.

Iz obrazloženja:

Pobijanom drugostepenom presudom Okružnog suda u N. S. Gž. 4872/04 od 3. II 2006. godine, žalba drugotuženog je odbijena i presuda Opštinskog suda u N. S. P. 2129/04 od 13. V 2004. godine je potvrđena. Navedenom presudom Opštinskog suda u N. S. tužbeni zahtev tužilje usvojen je u celosti, pa je utvrđeno da je prvotužena I. A. iz N. S. vlasnik 1/2 dela stana koji se nalazi u N. S, bul. c. L br. 53, stan br. 17, upisan u zknj. ul. br. 4617/134, KO N. S. II, koji je vlasništvo drugotuženog I. I. po osnovu ugovora o otkupu stana iz društvene svojine, a na osnovu zajedničkog ulaganja u sticanju

imovine u bračnoj zajednici, odnosno na osnovu bračne sutekovine. Naloženo je zemljišnoknjižnom odeljenju Opštinskog suda u N. S. da izvrši zemljišnoknjižno i katastarski prenos prava vlasništva u 1/2 stana u N. S. u bul. c. L br. 53, stan br. 17, upisan u zknj. ul. br. 4617/134, KO N. S. II, sa imena drugotuženog na ime prvotužene u 1/2 dela, a na osnovu ove presude u zakonskom roku.

Protiv navedene drugostepene presude drugotuženi je blagovremeno izjavio dozvoljenu reviziju, zbog bitnih povreda odredaba parničnog postupka i pogrešne primene materijalnog prava.

Prema utvrđenju prvostepenog suda prvotužena se od pre više od dve godine iselila iz predmetnog stana navedenog u tužbi kao njeno prebivalište, i sve to vreme živi u inostranstvu sa suprugom (u SAD), a o novoj adresi nije obavestila sud. U stanu koji je naveden u tužbi kao njeno prebivalište nalaze se podstanari. Iz izveštaja Policijskog odeljenja L. od 14. XII 2003. godine prvostepeni sud je utvrdio da je navedeno Odeljenje proverom kroz spise AOP-a SUP N. S. po datim podacima utvrdilo da u tom sistemu prvotužena ne postoji. Stoga je, i po mišljenju Vrhovnog suda, prvostepeni sud pravilno u smislu čl. 145. ranijeg saveznog ZPP-a, sva dalja dostavljanja prvotuženoj u ovoj parnici vršio pribijanjem pismena na oglasnu tablu suda.

Prema utvrđenom činjeničnom stanju, prvotužena I. A. koja je bila zaposlena kao referent blagajnik kod tužioca je pravosnažnom presudom K. 130/95 od 18. XII 1996. godine osuđena na kaznu zatvora 6 godina zbog krivičnog dela pronevere i produženog dela falsifikovanja službene izjave. Istom presudom tužiocu je delimično dosuđen imovinsko-pravni zahtev tako što je obavezana da tužiocu kao oštećenom plati 105.924,16 DM, 2.400 USA \$, 4.297 CHF i 1.034 MLG u dinarskoj protivvrednosti po kursu na dan isplate sa domicilnom kamatom od dana presuđenja do isplate. Prvotužena je 1. V 1971. godine zaključila brak sa drugotuženim I. I., koji nije razveden. Drugotuženi je 1. IX 1971. godine do 22. II 1992. godine bio u radnom odnosu kod RT N. S., a 1973. godine dobio je društveni stan na korišćenje u N. S., u ul. c. L. br. 53, stan 17, koji je otkupio 1991. godine. Stan je upisan u zemljišne knjige na ime drugotuženog. Prvotužena ne poseduje druge nekretnine na teritoriji Grada N. S. i Opštine B. T. Posle izlaska iz zatvora, prvotužena se iselila sa drugotuženim iz predmetnog stana i otišla u inostranstvo, a stan izdaje podstanarima.

Na osnovu tako utvrđenog činjeničnog stanja, koje se revizijom ne može pobijati (član 385. st. 3. ranijeg saveznog ZPP-a), pravilno su nižestepeni sudovi usvojili tužbeni zahtev tužioca kao osnovan.

U toku trajanja braka tuženih zaključenog 1971. godine drugotuženi je zaključio ugovor o otkupu stana 1991. godine, u kome su tuženi stanovali sve do njihovog iseljenja iz tog stana i odlaska u inostranstvo.

Kako je drugotuženi predmetni stan dobio na korišćenje 1971. godine, kada su tuženi bili u braku i isti otkupio 1991. godine, takođe u toku trajanja braka sa prvotuženom, i Vrhovni sud nalazi da je na osnovu odredbi člana 321, 322. stav 2. i 330. stav 2. Zakona o braku i porodičnim odnosima, koji se primenjuje na sporni odnos, prvotužena vlasnik 1/2 dela predmetnog stana, po osnovu ugovora o otkupu stana iz društvene svojine, a na osnovu zajedničkog sticanja u bračnoj zajednici tuženih. Kako se u zemljišnim knjigama stan vodi na drugotuženog, pravilno je odlukom nižestepenih sudova naloženo Zemljišnoknjižnom odeljenju Opštinskog suda u N. S. da izvrši upis 1/2 vlasništva prvotužene. Stoga su suprotni navodi revizije neosnovani.

Pravilno su nižestepeni sudovi utvrdili da tužilac ima pravni interes (član 187. ranijeg saveznog ZPP) za podnošenje ove tužbe. To tužiočevo pravo je pravo poverioca kako bi mogao da se naplati iz dela imovine prvotužene koja predstavlja predmet tužbenog

zahteva i na taj način naplati svoje potraživanje dosuđeno pravosnažnom presudom

Okružnog suda u N. S. K. 130/95 od 18. XII 1996. godine (zasnovano je na odredbi čla-

na 330. stav 2. Zakona o braku i porodičnim odnosima).

(Presuda Vrhovnog suda Srbije, Rev. 1126/06 od 19. X 2006)